

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

09.06.2023 Nr. 1-8/17

**Latvijas Republikas Saeimas
Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija**
pasvaldibas.komisija@saeima.lv

*Par priekšlikumiem likumprojektā "Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā"
(Nr.256/Lp14) 2.lasījumam*

Saeimā pirmajā lasījumā ir pieņemts likumprojekts "Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā" (Nr.256/Lp14), kas paredz Valsts pārvaldes iekārtas likumā iekļaut prasību par lojalitāti. Terminš priekšlikumu iesniegšanai uz otro lasījumu ir 2023.gada 9.jūnijs.

Ievērojot minēto un pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 11.pantu un 12.panta 8.punktu, izsaku priekšlikumu no minētā likumprojekta izslēgt 102.panta otro daļu.

Iepazīstoties ar likumprojekta anotāciju un diskusiju Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas 2023.gada 30.maija sēdē, ir saprotams, kāpēc tiek lemts par lojalitātes prasības iekļaušanu Valsts pārvaldes iekārtas likumā. Kā tas norādīts arī likumprojekta anotācijā, plānotie grozījumi potenciāli var ierobežot Satversmes 100. pantā, kā arī Satversmes 101. un 106.pantā garantētās tiesības, tomēr šāds ierobežojums var būt pieļaujams, ja tas ir noteikts likumā, tam ir leģitīms mērķis un tas atbilst samērīguma kritērijam.

Nemot vērā iepriekš minēto, jānorāda, ka normas pieņemšanas mērķi sasniegtu piedāvātā 102.panta redakcija ar skaidri noteiktu lojalitātes pienākumu Latvijas Republikai un Satversmei arī bez šī panta otrās daļas. Kā tas ir, piemēram, noteikts Izglītības likumā un ko par atbilstošu Satversmei ir atzinusi Satversmes tiesa lietā Nr.2017-03-01.

Ar grozījumiem piedāvātā Valsts pārvaldes iekārtas likuma 102.panta otrā daļa paredzētu, ka publiskas personas institūcijā nodarbinātajam ir aizliegts paust tādu publisku viedokli vai veikt darbības, kas vērstas pret demokrātiskas valsts teritoriālo nedalāmību, suverenitāti un neatkarību vai konstitucionālo iekārtu. Jāuzsver, ka panta otrā daļa runā ne tikai par Latviju, bet arī citām valstīm. Tas savukārt pārlietu paplašina normas potenciālās piemērošanas gadījumus, tostarp palielinot iespēju, ka tā varētu tikt piemērota pretēji tās pieņemšanas mērķim, kā arī rada riskus šāda ierobežojuma samērīgumam.

Proti, ierobežojot tiesības uz vārda brīvību, ir ļoti svarīgi ne tikai tas, vai šis ierobežojums ir noteikts likumā, bet arī tā leģitīmais mērķis un tā samērīgums. Šo

grozījumu kontekstā ir pamatoti runāt par aizsargāties spējīgu demokrātiju, tomēr šim kontekstam attiecīgi jābūt atbilstošam konkrētajam ierobežojumam un tieši attiecināmam uz Latvijas demokrātisko iekārtu un Satversmi. Ņemot vērā šī brīža ģeopolitisko situāciju ir saprotams, ka normas kontekstā varētu runāt par, piemēram, Ukrainas vai citu Baltijas valstu teritoriālo nedalāmību. Bet šī norma tomēr varētu gan radīt neskaidrību par to, kuras valstis konkrētajā brīdī atbilst šiem kritērijiem, gan arī par to, kāds viedoklis uzskatāms par nepieļaujamu šīs normas kontekstā. Turklāt tas viss jāskata kopā ar apstākli, ka var tikt ierobežotas personas tiesības uz vārda brīvību un tā var zaudēt ieņemamo amatu. Piemēram, vai aktīvs atbalsts sociālajos tīklos Katalonijas neatkarībai būtu pamats dienesta vai darba attiecību izbeigšanai un vai šāds atbalsts, ja vien neveido noziedzīga nodarījuma sastāvu, būtu tāds drauds Latvijas demokrātiskajai iekārtai, ka persona nevarētu vairs ieņemt savu amatu (vai nākotnē tikt iecelta amatā) valsts pārvaldē.

Lai gan, veidojot normas, nekad nav izslēgta to negodprātīga piemērošana, likumdevējam būtu tas jāņem vērā un iespēju robežās jārada normas, kas šādu iespēju samazina. Sevišķi nozīmīgi tas ir minētās normas kontekstā, jo, ja, piemēram, ierēdņu lietas skatīs administratīvā tiesa, kam jāievēro objektīvās izmeklēšanas princips, tad darbinieku lietas tiktu skatītas vispārējās jurisdikcijas tiesā, kur darbojas sacīkstes princips.¹ Arī šis ir viens no apsvērumiem, kas jāņem vērā, lai normu veidotu tā, ka ir mazināts tās negodprātīgas piemērošanas risks, bet vienlaikus ir saglabāta prasība par lojalitāti.

Ar cieņu
Tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

---

¹ Salīdzinājumam sk. [Satversmes tiesas tiesnešu Inetas Ziemeles, Sanitas Osipovas un Daigas Rezevskas atsevišķās domas lietā Nr.2017-03-01 "Par Izglītības likuma 30. panta ceturtais un sestās daļas, 48. panta piektās un sestās daļas, 50. panta 5. punkta un 51. panta pirmās daļas 2.1 punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 100. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam"](#).